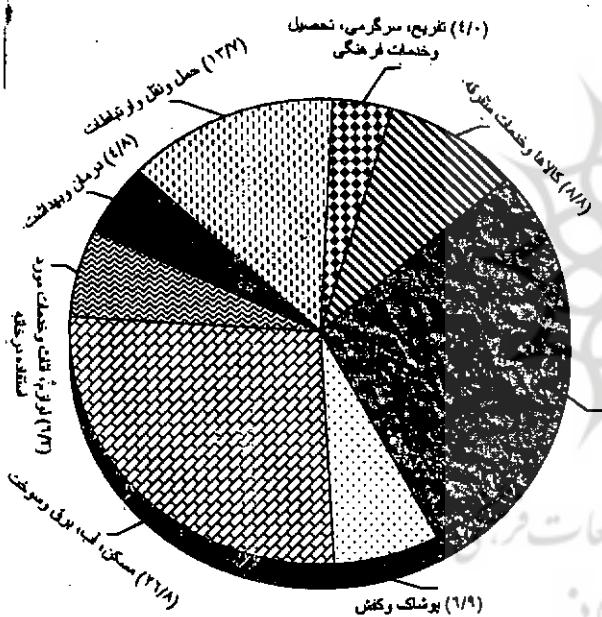

نتایج بررسی بودجه خانوار در مناطق شهری ایران در سال ۱۳۸۰

درصد سهم گروه‌های مختلف هزینه از متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار^۱
سال ۱۳۸۰

در سال ۱۳۸۰ بررسی از هزینه و درآمد خانوارهای ساکن در مناطق شهری ایران در ۷۲ شهر و با مراجعه به حدود ۶۰۰۰ خانوار نمونه انجام شده و نتایج آن به شرح زیر می‌باشد:

الف - هزینه^۲

در این سال، متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار شهری حدود ۳۵۰۳۸ هزار ریال (ماهانه معادل ۲۹۲۰ هزار ریال) بود که نسبت به سال قبل ۱۵/۸ درصد افزایش داشته است. از کل این مبلغ، ۲۸/۷ درصد (حدود ۱۰۰۶۷ هزار ریال) سهم گروه هزینه خوراکی‌ها، آسامیدنی‌ها و دخانیات می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۷۹ معادل ۱۱/۳ درصد افزایش داشته است.

در بین گروه هزینه خوراکی‌ها، آسامیدنی‌ها و دخانیات، بیشترین سهم از کل هزینه‌ها، یعنی معادل ۷/۳ درصد، به هزینه انواع گوشت اختصاص داشت و پس از آن، به ترتیب، هزینه میوه‌های تازه با ۳/۹ درصد، شیر و فرآوردهای آن و تخم پرندگان با ۲/۴ درصد، آرد، رشته و غلات با ۳/۰ درصد و سبزی‌های تازه با ۲/۸ درصد بیشترین سهم را به خود اختصاص دادند.

در سال ۱۳۸۰ از کل هزینه‌های ناخالص خانوار ۶/۹ درصد (بالغ بر ۲۴۰۷ هزار ریال) به گروه هزینه پوشان و کفش اختصاص داشت که نسبت به سال قبل، معادل ۱۱/۱ درصد افزایش داشته است.

براساس نتایج این بررسی، معادل ۲۶/۸ درصد از کل هزینه ناخالص یک خانوار (بالغ بر ۹۳۷۷ هزار ریال) مربوط به گروه هزینه مسکن، اب، برق و سوخت بود که نسبت به سال قبل ۱۹/۴ درصد افزایش نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۸۰ از کل هزینه‌های ناخالص خانوار ۶/۳ درصد (حدود ۲۲۰۲ هزار ریال) اختصاص به گروه هزینه لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه داشت که در مقایسه با سال قبل ۱۳/۵ درصد افزایش داشته است.

یافته‌های این بررسی نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۰ از کل هزینه‌های ناخالص خانوار، ۴/۸ درصد به گروه هزینه درمان و بهداشت، ۱۳/۷ درصد به گروه هزینه حمل و نقل و ارتباطات، ۴/۰ درصد به گروه هزینه تفریح، سرگرمی، تحصیل و خدمات فرهنگی و ۸/۸ درصد به گروه هزینه کالاها و خدمات متفرقه اختصاص داشته است.

در مقایسه با سال ۱۳۷۹، گروه‌های هزینه درمان و بهداشت، حمل و نقل و ارتباطات ۱۲/۹ درصد، تفریح، سرگرمی، تحصیل و خدمات فرهنگی ۲۶/۰ درصد و کالاها و خدمات متفرقه ۱۷/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد (جدول و نمودار).

ب - درآمد
مجموع درآمد پولی و غیرپولی^۳ ناخالص سالانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۸۰ بالغ بر ۳۱۶۷۴ هزار ریال (ماهانه حدود ۲۶۴۰ هزار ریال) بود که از این مبلغ ۷۴/۶ درصد آن را درآمد پولی ناخالص و ۲۵/۴ درصد بقیه را درآمد غیرپولی تشکیل داده است.

در سال مورد بررسی، کل درآمد پولی و غیرپولی خانوار نسبت به سال ۱۳۷۹ حدود ۲۲/۲ درصد افزایش داشت (میزان افزایش درآمد پولی خانوار معادل ۲۳/۹ درصد و درآمد غیرپولی ۱۷/۵ درصد بود).

نتایج این بررسی نشان می‌دهد که در بین درآمدهای پولی ناخالص خانوار، درآمد از مزد و حقوق بخش دولتی و عمومی ۱۸/۴ درصد، درآمد از مزد و حقوق بخش خصوصی ۲۶/۱ درصد، درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی ۴۳/۰ درصد، درآمد از مشاغل آزاد غیرکشاورزی ۲۶/۶ درصد، درآمدهای متفرقه ۳۷/۶ درصد نسبت به سال قبل افزایش و درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم ۲/۸ درصد

متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار به تغیر کروهای مختلف هزینه طی سال‌های ۱۳۷۱-۱۳۸۰

یافته‌های این بررسی نشان می‌دهد که در بین درآمدهای غیرپولی، بیشترین سهم (معادل ۷۹/۲ درصد) به ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین) اختصاص داشت که معادل ۲۰/۱ درصد از کل درآمدهای پولی و غیرپولی را تشکیل داده است.

پ - خصوصیات اجتماعی و اقتصادی

تعداد نفرات: در سال مورد بررسی، متوسط تعداد افراد خانوار $4/53$ نفر بود که نسبت به سال قبل اندکی کاهش داشته است.

توزيع خانوارها بر حسب تعداد افراد، نشان می دهد که خانوارهای یک نفری ۴/۵ درصد، دو نفری ۱۰/۳ درصد، سه نفری ۱۶/۷ درصد، چهار نفری ۲۱/۹ درصد، پنج نفری ۱۸/۶ درصد، شش نفری ۱۲/۸ درصد، هفت نفری ۷/۴ درصد، هشت نفری ۳/۷ درصد، نه نفری ۲/۱ درصد و ده نفری و بیشتر ۰/۲ درصد را به خود اختصاص داده اند.

گروههای سنتی: براساس نتایج این بورسی، توزیع افراد خانوارها بر حسب گروههای سنتی به صورت زیر بوده است: کمتر از یک سال /۵ درصد، یک تا پنج سال /۶/۳ درصد، شش تا ده سال ۸/۹ درصد، یازده تا پانزده سال ۱۴/۱ درصد، شانزده تا بیست سال ۱۴/۹ درصد، بیست و یک تا سی سال ۱۶/۷ درصد، سی و یک تا چهل سال ۱۲/۸ درصد، چهل و یک تا پنجماه سال ۱۱/۵ درصد، پنجماه و یک سال و بیشتر ۱۴/۳ درصد. قابل توجه است که حدود ۴۴/۷ درصد از افراد خانوارها را افراد زیر بیست و یک سال تشکیل داده‌اند که در مقایسه با سال کاهش نشان می‌دهد.

تحصیلات^(۳): توزیع افراد شش ساله و بالاتر خانوارها بر حسب میزان سواد
شسان می دهد که $14/6$ درصد «سواد»، $1/8$ درصد قادر به «خواندن و نوشتن»،
 $25/8$ درصد دارای «تحصیلات ابتدایی»، $4/4$ درصد دارای «تحصیلات
متوسطه»^(۴) و $9/4$ درصد دارای «تحصیلات دانشگاهی» بوده اند.

نتایج این بررسی نشان می‌دهد که درصد افراد قادر به خواندن و نوشتan، با تحصیلات متوسط و دانشگاهی، در مقایسه با سال ۱۳۷۹ افزایش و درصد افراد سواد و با تحصیلات ابتدایی کاهش داشته است.

طبق یافته های این بررسی، در بین اعضای مذکور شش ساله و بالاتر خانوارها، ۱۰/۷ درصد «بی سواد»، ۲/۰ درصد قادر به «خواندن و نوشتن»، ۲۵/۵ درصد دارای «تحصیلات ابتدایی»، ۷/۰ درصد دارای «تحصیلات متوسطه» و ۱۱/۰ درصد دارای «تحصیلات دانشگاهی» بوده اند. در مقایسه با سال قبل، درصد افراد بی سواد، قادر به خواندن و نوشتن و دارای تحصیلات ابتدایی کاهش و درصد افراد با تحصیلات متوسطه و دانشگاهی، افزایش داشته است.

در بین اعضای مؤنت شش ساله و بالاتر خانوارها، ۱۸/۵ درصد «بی‌ساد»، ۱/۶ درصد قادر به «خواندن و نوشتن»، ۲۶/۱ درصد دارای «تحصیلات ابتدایی»، ۴۶/۷ درصد دارای «تحصیلات متوسطه» و ۷/۷ درصد دارای «تحصیلات انسشگاهی» بوده‌اند. براساس نتایج این پرسی، درصد افراد قادر به خواندن و نوشتن و با تحصیلات متوسطه و دانشگاهی در مقایسه با سال ۱۳۷۹ افزایش و درصد افراد بی‌ساد و با تحصیلات ابتدایی کاهش سناکی داشت.

در سال ۱۳۸۰، معادل $۲۱/۴$ درصد افراد بی-سواد در گروه سنی شصت و یک تا هفتاد سال و $۴۱/۱$ درصد افراد با تحصیلات دانشگاهی در گروه سنی بیست و یک تا سی سال قرار داشته‌اند.

اشتغال: نتایج این بورسی نشان می‌دهد که در بین افراد شش ساله و بالاتر خانوارها، ۲۹٪ درصد «شاغل»، ۴٪ درصد «بیکار در جستجوی کار»، ۵٪ درصد بابا درآمد بدون کار، ۳۲٪ درصد «محض»، ۲۳٪ درصد «خانه‌دار» و ۸٪ درصد

محل سکونت خانوارها از بتون آرمه، ۷/۹ درصد از اسکلت فلزی، ۴/۶ درصد از بلوك سیمانی، ۳/۰ درصد از آجر با تیرچه بلوك، ۸/۴ درصد از آجر با تیرآهن، ۲/۹ درصد از آجر با تیرچوبی، ۲/۹ درصد از خشت، گل و چوب و ۳/۳ درصد از سایر مصالح ساخته شده است.

طبق نتایج این بررسی ۱/۶ درصد از خانوارها در محل سکونت خود از یک اتاق، ۲/۷ درصد از دو اتاق، ۳/۶ درصد از سه اتاق، ۲۰/۸ درصد از چهار اتاق، ۶/۹ درصد از پنج اتاق و ۲/۴ درصد از شش اتاق و بیشتر استفاده کرده‌اند.

تسهیلات محل سکونت و لوازم زندگی مورد استفاده خانوارها: بررسی تسهیلات محل سکونت خانوارها در سال ۱۳۸۰ نشان می‌دهد که حدود ۹۸/۶ درصد خانوارها آب لوله‌کشی، ۹۹/۹ درصد از برق، ۷۲/۶ درصد از گاز شهری، ۱۹/۳ درصد از سیستم فاضلاب شهری، ۷۲/۱ درصد از تلفن، ۹۱/۲ درصد از آشیزخانه، ۹۲/۰ درصد از حمام، ۵۶/۴ درصد از کولر ثابت و ۹/۷ درصد از سیستم حرارت مرکزی (شووارز) بهره‌مند بوده‌اند.

نتایج این بررسی نشان می‌دهد که ۱۸/۵ درصد خانوارها از اتومبیل شخصی، ۱۳/۵ درصد از موتورسیکلت، ۲/۹ درصد از دوچرخه، ۷۵/۷ درصد از جرخ خیاطی، ۲۶/۸ درصد از رادیو ضبط و ضبط صوت، ۲۱/۱ درصد از رادیو، ۹۷/۱ درصد از تلویزیون، ۳۰/۸ درصد از ویدو، ۷/۱ درصد از کامپیوتر شخصی، ۸۶/۲ درصد از یخچال، ۴۰/۵ درصد از فریزر و یخچال فریزر، ۶۲/۳ درصد از بنکه، ۹۶/۶ درصد از اجاق گاز، ۶۵/۹ درصد از جاروبرقی، ۵۹/۱ درصد از ماشین لباسشویی و ۵/۲ درصد از تلفن همراه استفاده کرده‌اند.

ت - متوسط هزینه و درآمد ناخالص یک خانوار شهری در استان‌های مختلف

بررسی متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار ساکن در مناطق شهری استان‌های مختلف نشان می‌دهد که استان تهران با حدود ۴۵۵۳۱ هزار ریال (ماهانه حدود ۳۷۹۴ هزار ریال) بیشترین و استان کردستان با حدود ۲۱۸۷۸ هزار ریال (ماهانه حدود ۱۸۲۳ هزار ریال) کمترین هزینه را به خود اختصاص داده‌اند. از نظر متوسط درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری، استان تهران با حدود ۴۶۴۹ هزار ریال (ماهانه حدود ۳۵۵۸ هزار ریال) بیشترین و استان همدان با حدود ۱۸۵۴۷ هزار ریال (ماهانه حدود ۱۵۴۶ هزار ریال) کمترین درآمد را دارد بوده‌اند.

مأخذ: اداره آمار اقتصادی / بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

زیرنویس‌ها

- (۱) هزینه شامل ارزش اجاری مسکن شخصی، در برابر خدمت و رایگان و پرداخت‌های خانوار بابت مالیات و حق بازنیستگی نیز می‌باشد.
- (۲) انواع درآمد پولی عبارتند از: درآمد از مzd و حقوق (بخش دولتی و عمومی)، درآمد از مشاغل آزاد (کشاورزی و غیرکشاورزی)، درآمدهای متغیر و درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم، درآمد غیرپولی عبارتست از ارزش اجاری مسکن شخصی، رهنی، در برابر خدمت و رایگان و کالاهای خدمات در برابر مzd و حقوق، رایگان (نه از خانوار دیگر)، تولید برای مصرف در خانه، از محل کسب کشاورزی و غیرکشاورزی.
- (۳) تحصیلات دینی بر حسب مورد، بین تحصیلات متوسطه و دانشگاهی توزیع شده است.

(۴) در تمام موارد، آمار مربوط به تحصیلات متوسطه شامل دوره راهنمایی نیز می‌باشد.

بقیه متعلق به سایر گروه‌ها بوده‌اند. طبق یافته‌های فوق، سهم افراد محصل در مقایسه با سال ۱۳۷۹ کاهش و سهم افراد شاغل، بیکار جوانی کار، با درآمد بدون کار، خانه‌دار و نیز افرادی که در گروه سایر طبقه‌بندی شده‌اند، افزایش داشته است.

بررسی مزبور نشان می‌دهد که در بین اعضای مذکور شش ساله و بالاتر خانوارها، ۴۹/۶ درصد «شاغل»، ۷/۶ درصد «بیکار در جستجوی کار»، ۶/۵ درصد «با درآمد بدون کار»، ۳۲/۴ درصد «محصل»، و ۵/۶ درصد مربوط به «سایر گروه‌ها» بوده‌اند. این نتایج نشان می‌دهد که درآمد افراد محصل نسبت به سال قبل کاهش و درآمد افراد شاغل، بیکار در جستجوی کار، با درآمد بدون کار و نیز افرادی که در گروه سایر طبقه‌بندی شده‌اند، افزایش داشته است.

در بین اعضای مؤنث شش ساله و بالاتر خانوارها، سهم افراد «شاغل»، «بیکار در جستجوی کار»، «با درآمد بدون کار»، «محصل» و «خانه‌دار» به ترتیب ۸/۷ درصد، ۲/۳ درصد، ۳۳/۰ درصد و ۴۷/۰ درصد بوده است. اعداد مشابه در سال ۱۳۷۹ به ترتیب ۸/۵ درصد، ۲/۵ درصد، ۴/۶ درصد و ۴۶/۳ درصد بوده است.

در سال مورد بررسی، ۱۳/۷ درصد خانوارها «بدون فرد شاغل»، ۵/۴/۵ درصد دارای «یک نفر شاغل»، ۲۴/۶ درصد دارای «دو نفر شاغل» و ۸/۲ درصد دارای «سه نفر شاغل و بیشتر» بوده‌اند. در مقایسه با سال قبل، درآمد خانوارهای «بدون فرد شاغل» و با «دو نفر شاغل» افزایش و درآمد خانوارهای با «یک نفر شاغل» و با «سه نفر شاغل و بیشتر» کاهش داشته است.

بررسی توزیع افراد شاغل خانوارها بر حسب رشته فعالیت اصلی محل کار، نشان می‌دهد که ۴/۹ درصد در بخش «کشاورزی، دامپروری، شکار، جنگلداری و ماهیگیری»، ۲۲/۴ درصد در بخش «صنعت و معدن»، ۱/۲ درصد در بخش «برق، گاز و آب»، ۱۰/۵ درصد در بخش «ساختمان»، ۹/۹ درصد در بخش «عمله فروشی، خرده‌فروشی، هتلداری و رستوران»، ۹/۱ درصد در بخش «حمل و نقل، انبادری و ارتباطات»، ۳/۹ درصد در بخش «خدمات مالی، بیمه، ملکی، حقوقی و تجاری» و ۲۵/۱ درصد در بخش «خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» شاغل بوده‌اند.

در سال ۱۳۸۰ توزیع افراد شاغل خانوارها بر حسب میزان سواد و رشته فعالیت محل کار، نشان می‌دهد که بیشترین تعداد افراد شاغل بی‌سواد خانوارها، کسانی که قادر به خواندن و نوشتن بوده و دارای تحصیلات متوسطه بوده‌اند، به ترتیب با سهمی معادل ۳/۲ و ۱۲/۰ درصد در بخش «عمده فروشی، خرده‌فروشی، هتلداری و رستوران» به کار اشتغال داشته‌اند. همچنین، بیشترین تعداد افراد شاغل که دارای تحصیلات ابتدایی بوده‌اند، با سهمی معادل ۶/۵ درصد، در بخش «صنعت و معدن» فعالیت داشته‌اند. طبق یافته‌های این بررسی، بیشترین تعداد افراد شاغل دارای تحصیلات دانشگاهی با کار اشتغال داشته‌اند. درصد در بخش «خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» به کار اشتغال داشته‌اند.

بررسی مزبور نشان می‌دهد که درآمد از اعضای شاغل خانوارها

کارفروما، ۴۰/۵ درصد کارکن مستقل، ۲۶/۷ درصد کارکن مؤسسات دولتی و عمومی، ۳۱/۹ درصد کارکن مؤسسات خصوصی و ۴/۷ درصد کارکن فامیلی و کارآموز بدون مzd بوده‌اند.

مسکن: بررسی نحوه تصرف محل سکونت خانوارها در سال ۱۳۸۰ نشان می‌دهد که ۷۱/۷ درصد از خانوارها در مسکن شخصی (مالکنشین) ۱۸/۸ درصد در مسکن اجاری، ۷/۰ درصد در مسکن در برابر خدمت و ۷/۵ درصد در مسکن رایگان سکونت داشته‌اند.

درآمد توزیع مسکن خانوارها بر حسب نوع مصالح عمدۀ بکار رفته در ساختمان در سال مورد بررسی نشان می‌دهد که حدود ۱/۴ درصد از ساختمان‌های